

Такулов З.Н.

ВПЛИВ ОПОРТУНІЗМУ МІСЦЕВИХ КОНТАКТНИХ АУДИТОРІЙ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ АР КРИМ)

Постановка проблеми. Процес зміни форми господарювання економіки України обумовив збільшення числа суб'єктів господарювання, заснованих на приватній і колективній формі власності, а також зміну міри відповідальності держави за результати діяльності недержавних підприємств. Ринкові відносини – це сфера підвищеного ризику, тому що ринок невіддільний від конкуренції, ризику збанкрутити, розоритися, бути обманути чи пограбованим. Все це обумовлює необхідність забезпечення економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У даний час в економічній літературі немає єдиного визначення поняття економічної безпеки підприємства. Так, [1, с. 78] економічна безпека підприємства (economic security of enterprise) – це економічний стан підприємства, стійкий (у межах критичних обмежень) проти зовнішніх і внутрішніх змін фінансово-господарського середовища, не віднесених до формажорних обставин. Такої ж точки зору дотримуються і інші автори [2, с. 3].

Під економічною безпекою розуміють такий стан суб'єкта, при якому імовірність небажаної зміни яких-небудь якостей самого суб'єкта, параметрів майна, яке йому належить і зовнішнього середовища, яке впливає на нього невелика (менш визначеної межі) [3, с. 78].

Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усувати різноваріантні погрози чи пристосовуватися до існуючих умов, які не позначаються негативно на його діяльності [4, с. 48].

Економічну безпеку підприємства розглядають як міру гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами зв'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють поза границями підприємства [5, с. 87].

При всій різноманітності існуючих підходів до визначення економічної безпеки підприємства усі вони виходять з визначального впливу зовнішнього середовища, в якому функціонують підприємства. Зовнішнє середовище, в якому функціонують підприємства складається з постачальників, конкурентів, ринкових посередників, споживачів, органів державної влади і місцевого самоврядування, контактних аудиторій.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. У той же час, в роботах з економічної безпеки підприємства не приділяється достатня увага питанню впливу опортунізму місцевих контактних аудиторій на систему економічної безпеки підприємств.

Формулювання цілей статті. Тому автор цієї статті ставив за мету встановити форми опортунізму місцевих контактних аудиторій та умови, які сприяють їх появі, визначити витрати, які несуть підприємства внаслідок опортунізму місцевих контактних аудиторій та методи їх обчислення, оцінити ступінь впливу місцевих контактних аудиторій на систему економічної безпеки підприємств, а також запропонувати заходи щодо мінімізації опортунізму місцевих контактних аудиторій.

Виклад основного матеріалу. На початку треба визначитися з базовими поняттями: контактні аудиторії, місцеві контактні аудиторії, опортунізм.

Контактні аудиторії це будь-яка група, що виявляє реальний чи потенційний інтерес до організації чи впливає на її здатність досягати поставлених цілей. Будь-яке підприємство діє в оточенні контактних аудиторій семи типів: фінансові кола, контактні аудиторії засобів інформації, контактні аудиторії державних установ, цивільні групи дій, місцеві контактні аудиторії, широка публіка, внутрішні контактні аудиторії [6, с. 155].

Місцеві контактні аудиторії представлені околицьними жителями та обцинними організаціями. На території АР Крим вони представлені російською, українською, білоруською, кримськотатарською, єврейською, вірменською, грецькою, німецькою, болгарською та ін. громадами [7, с. 6-12].

В Економічній енциклопедії опортунізм визначається як "прагнення однієї зі сторін, що домовляються, при укладанні угоди сформулювати її умови таким чином, щоб досягти переваги над іншою стороною (партнером), перекласти на нього більшу частину витрат" [8, с. 629].

Опортунізм місцевих контактних аудиторій можна об'єднати в наступні групи:

- групові непокори;
- групові хуліганські прояви;
- масові безладдя.

Виникненню опортунізму місцевих контактних аудиторій сприяють наступні умови [9, с. 41]:

- незадовільне рішення назрілих у регіоні соціальних, економічних, національних проблем;
- бюрократичне відношення посадових осіб державних органів до потреб громадян, небажання вирішити наболіле соціальне питання;
- низький рівень виховної роботи серед населення, недоліки в діяльності засобів масової інформації;
- незадовільна організація і проведення заходів, зв'язаних з великим зосередженням людей;
- недоліки в роботі правоохоронних органів;
- недосконалість діючого законодавства щодо захисту соціальних, культурних і національних інтересів населення.

Найбільший вплив місцевих контактних аудиторій АР Крим на систему економічної безпеки підприємств приходить на 18 травня. 18 травня щорічно відзначається чергова річниця депортації з території АР Крим вірменів, болгар, греків, кримських татар, німців та ін. у Сибір і Середню Азію. У результаті такого впливу місцевих контактних аудиторій АР Крим підприємства несуть витрати внаслідок опортунізму.

ВПЛИВ ОПОРТУНІЗМУ МІСЦЕВИХ КОНТАКТНИХ АУДИТОРІЙ НА СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ АР КРИМ)

На даний час в економічній літературі відсутня типологія витрат, які несе підприємство внаслідок опортунізму суб'єктів середовища, в якому воно функціонує (у тому числі місцевих контактних аудиторій), а також не наведені методи їх обчислення.

Автору цього дослідження стало можливим визначити наступні витрати, які несуть підприємства внаслідок опортунізму місцевих контактних аудиторій та методи їх обчислення:

1. Додаткові транспортні витрати унаслідок дезорганізації транспортних потоків промислових і торгових підприємств.

Додаткові транспортні витрати визначаються як різниця між фактичними витратами по перевезенню вантажу і витратами по його доставці способом, передбаченим договором.

2. Недоотриманий прибуток підприємств торгівлі і громадського харчування через зміну асортименту реалізованої продукції. Через те, що підприємствам заборонена до реалізації лікєро-горілчана продукція в місцях проведення масових заходів місцевими контактними аудиторіями.

Недоотриманий прибуток визначається як різниця між величиною передбачуваного прибутку від реалізації запланованої продукції і величиною прибутку, отриманого від реалізації продукції, реалізованої замість запланованої.

3. Орендна плата, витрати по заробітній платі з відрахуваннями на соціальне страхування, недоотриманий прибуток через простої підприємств торгівлі і суспільного харчування. Підприємства з метою запобігання витратам внаслідок опортунізму четвертого типу змушені припинити свою діяльність на час проведення масових заходів місцевими контактними аудиторіями.

Орендна плата визначається величиною орендної плати за час простоїв.

Додаткові витрати по заробітній платі при простоях обчислюються як сума виплат і доплат відповідно до діючого трудового законодавства по основній заробітній платі за час простоїв, за роботу у вихідні і святкові дні і за понаднормові роботи, до їх середньої заробітної плати, витрат по додатковій заробітній платі у виді відрахувань на оплату відпусток від суми додатково нарахованої основної заробітної плати.

Додаткові витрати по відрахуваннях на соціальне страхування визначаються як добуток суми витрат по основній і додатковій заробітній платі, зв'язаних із простоєм, на встановлений тариф внесків на соціальне страхування.

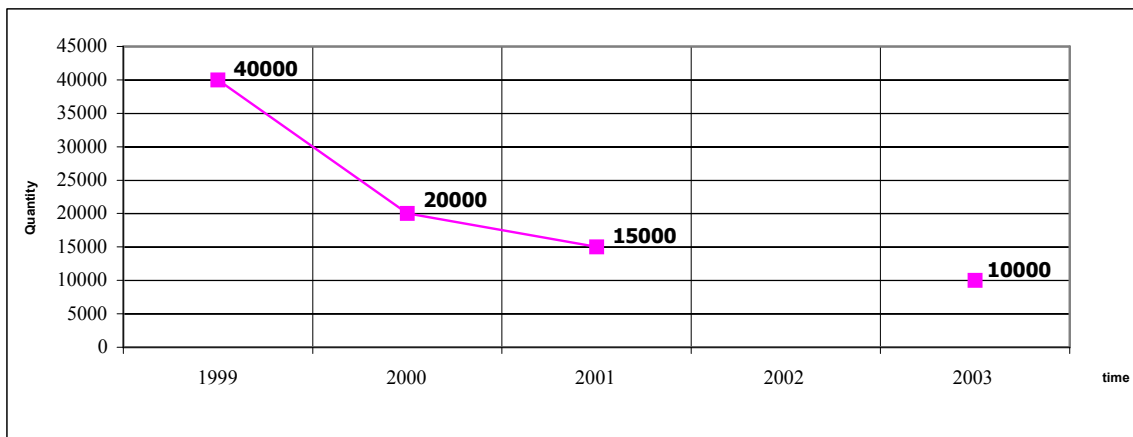
Недоотриманий прибуток визначається шляхом множення торгової націнки на кількість не виробленої чи не реалізованої продукції (робіт, послуг). Кількість не виробленої чи не реалізованої продукції (робіт, послуг) розраховується в залежності від конкретної ситуації, зокрема, шляхом множення годинної (денної) продуктивності магазину (ресторану), що простояв на тривалість простою в годинах (днях).

4. Вартість втраченого майна; сума уцінки пошкодженого майна чи витрати по усуненню ушкодження внаслідок втрати чи пошкодження майна.

Вартість втраченого майна визначається як балансова вартість такого майна за винятком зносу чи як його вартість за ціною придбання з урахуванням транспортно-заготівельних витрат.

Збитки від ушкодження майна визначаються як сума уцінки такого майна чи сума витрат по усуненню ушкодження.

Висновки. Про ступінь впливу місцевих контактних аудиторій АР Крим на систему економічної безпеки підприємств може побічно свідчити чисельність осіб, що приймають участь у заходах 18 травня, з нагоди чергової річниці депортації з території АР Крим вірменів, болгар, греків, кримських татар, німців та ін. у Сибір і Середню Азію. Чисельність місцевих контактних аудиторій, що приймають участь у заходах 18 травня, наведена на рис. 1.

Рисунок 1. Чисельність місцевих контактних аудиторій*, що приймають участь у заходах 18 травня у м. Сімферополі, за період 1999-2003 рр., осіб.

* 1999 р. чисельність за даними газети "Голос Крима" від 21.05.1999 р.; 2000 р. чисельність за даними газети "Голос Крима" від 26.05.2000 р.; 2001 р. чисельність за даними газети "Крымское время" від 22.05.2001 р.; 2002 р. дані о чисельності у відкритій печаті відсутні; 2003 р. чисельність за даними газети "Крымская правда" від 20.05.2003 р.

Зміна у чисельності місцевих контактних аудиторій, що приймають участь у заходах 18 травня, за період 1999–2003 рр., свідчить про послаблення впливу місцевих контактних аудиторій на систему економічної безпеки підприємств регіону.

Мінімізація опортунізму місцевих контактних аудиторій може здійснюватися в двох формах: індивідуальної та інституціональної.

Для мінімізації негативного впливу місцевих контактних аудиторій підприємства в індивідуальному порядку можуть:

- використовувати транспортні шляхи альтернативні маршрутам проходження колон місцевих контактних аудиторій;
- використовувати водяний вид транспорту замість залізничного та автомобільного через можливість перекриття залізниці, автомобільної траси групами місцевих контактних аудиторій;
- зміцнювати приміщення і прилягаючу до них територію спеціальними технічними засобами (металевими дверима, ролетами, ставнями, ґратами, парканами, сигналізацією та ін.);
- підсилювати групу охорони об'єктів додатковими співробітниками.

Однак ці заходи не ефективні у випадках масових безладь, тому для мінімізації даного впливу місцевих контактних аудиторій необхідні заходи інституціонального характеру. Так необхідне посидання правоохоронних заходів із заходами, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем місцевих контактних аудиторій: представництва в органах влади, зайнятості, поліпшення житлових умов, медичного обслуговування та ін.

Джерела та література

1. Пастерак-Таранушенко Г., Лобза Г. Економічна безпека підприємства в умовах ринку // Вісник НАН України. – 1994. – №7–8. – С. 78–79.
2. Андрощук Г. А., Крайнев П. П. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны. – К.: ИнЮре, 2000. – 400 с.
3. Предприятия в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность / Г. Б. Клейнер, В. Л. Тамбовцев, Р. М. Качалов / Под общ. ред. С. А. Панова. – М.: ОАО Издательство Экономика, 1997. – 288 с.
4. Ковалев Д., Сухорукова Т. Экономическая безопасность предприятия // Экономика Украины. – 1998. – №10. – С. 48-51.
5. Козаченко А.В., Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: Монография. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
6. Основы маркетинга / Ф. Котлер, Т. Армстронг, Дж. Сондерс, В. Вонг: Пер. с англ. – 2-е изд. – М., СПб., К.: Издательство Вильямс, 2002. – 944 с.
7. Крым: настоящее и будущее: Сб. статей / Под ред. Г.М. Фомина. – Симферополь: Таврия, 1995. – 368 с.
8. Опортунізм // Економічна енциклопедія: У 3 т. / Ред. кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр Академія, 2001. – Т. 2. – 629 с.
9. Кириенко М.В. Деятельность органов внутренних дел по обеспечению правопорядка при осложнении оперативной обстановки (по материалам МВД Украины): Монография / Моск. ин-т МВД РФ. – М., 2002. – 291 с.

Топиха В.И.

АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

На ринку продовольчих ресурсів молоко і молокопродукти займають значне місце. Основна частина у їх формуванні належить господарствам суспільного сектора та господарств населення (підсобні, селянські, фермерські господарства, а також інші господарські структури).

Споживчий ринок молока та молочної продукції формується через підприємства переробної промисловості, міські ринки, а також ринки населених пунктів, видачу в рахунок оплати праці, продаж безпосередніми товаровиробниками і різного роду посередниками. З 1993 р. одним з основних конкурентів товаровиробників на ринку молочної продукції залишаються селяни. В цьому плані проведення аналізу обсягу виробництва молока в Україні та державного регулювання – питання актуальне.

Мета статті – провести аналіз внутрішнього і торговельного державного регулювання ринку та тенденції щодо державної підтримки виробників.

В Україні за останні роки виявлена тенденція до спаду виробництва молока. Основними причинами спаду виробництва молока можна вважати скорочення поголів'я корів. Так, в 2003 р. поголів'я склало 4534 тис. голів. Порівняно з аналогічним періодом 2002 р. чисельність корів у всіх категоріях господарств зменшилася на 7,0% виключно за рахунок сільськогосподарських підприємств, оскільки зниження даного показника тут становило 21,8% та в господарствах населення на 0,2 %.

В 2003 р. обсяги виробництва молока склали 13200 тис. т. Намітилися негативні тенденції у виробни-